

Nr. 7

VERSLAG VAN DE ZITTING 1998

Vastgesteld 20 augustus 1998

Van 7 tot en met 10 juli 1998 heeft de OVSE-Assemblée in Kopenhagen haar jaarlijkse zitting gehouden.

Aan de zitting is deelgenomen door delegaties uit de parlementen van 52 lidstaten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en door waarnemers uit Egypte, het Europees Parlement, de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, de Noord-Atlantische Assemblée, de Assemblée van de West-Europese Unie en de Raad van de Interparlementaire Unie. De Nederlandse delegatie naar deze zitting bestond voor zoveel de Eerste Kamer betreft uit de leden Postma (CDA) en Lycklama à Nijeholt (PvdA) en voor zoveel de Tweede Kamer betreft uit de leden Van den Doel (VVD), Gabor (CDA, voorzitter van de delegatie), Hessing (VVD) en Roethof (D66).

De OVSE-assemblee beschikt overeenkomstig de bij haar oprichting gemaakte afspraken slechts over een klein secretariaat en dient derhalve bij het houden van zittingen door anderen ondersteund te worden. Die ondersteuning is geleverd door de Noord-Atlantische Assemblée, die een vijftal medewerkers van haar secretariaat om niet ter beschikking heeft gesteld, de parlementen van Canada en het Verenigd Koninkrijk en de Nederlandse regering.

De zitting had het volgende verloop:

- Maandag 6 juli: voorbereidende vergadering van de griffiers van de delegaties.
- Dinsdag 7 juli: vergadering van het standing committee en plenaire zitting. De Nederlandse ambassadeur in Denemarken, de heer Fietelaars, heeft de delegatie uitgebreid geïnformeerd.
- Woensdag 8 juli: Vergaderingen van de drie commissies van de assemblee.
- Donderdag 9 juli: Voortzetting van de vergaderingen van de drie commissies en vergadering van het drafting committee.
- Vrijdag 10 juli: Afsluitende plenaire vergadering.

Standing committee

Het standing committee is op grond van het reglement van de assemblee bevoegd te beslissen over het plaatsen van extra onderwerpen op de agenda. Twee voorstellen daartoe waren aan het committee gedaan: Kosovo, en de moordaanslag op de Turkse mensenrechtenactivist Birdal. Alleen het onderwerp Kosovo verkreeg de vereiste tweederde meerderheid van stemmen.

Besloten is dit onderwerp eerst in de commissie voor politieke zaken en veiligheid te bespreken en vervolgens plenair af te ronden.

Inzake de vertegenwoordiging van Belarus in de assemblee had het committee begin 1997 besloten de Opperste Sowjet, die eind 1996 door de president van dat land naar huis is gestuurd, en niet het sindsdien functionerende parlement te erkennen als de rechtmatige volksvertegenwoordiging. Met alleen de stem van de Russische vertegenwoordiger tegen heeft het committee besloten aan dat besluit vast te houden. Het committee heeft het aanbod van de Russische delegatie, de zitting in 1999 in Sint Petersburg, en dat van de Roemeense delegatie, de zitting in 2000 in Boekarest te houden, aanvaard.

Plenaire vergadering dinsdag

De vergadering is geopend door de voorzitter van de assemblee, de heer Ruperez (Spanje).

Na hem spraken de voorzitter van het Deense parlement, de heer Hansen, en de minister-president van Denemarken, de heer Rasmussen.

Vervolgens voerde de fungerend voorzitter van de OVSE-ministerraad, de Poolse minister van buitenlandse zaken **Geremek**, het woord.

Hij merkte onder meer op dat de assemblee in de afgelopen vijf jaar ongeveer 700 waarnemers naar meer dan 30 verkiezingen had afgevaardigd.

Daarmee heeft de assemblee een belangrijke bijdrage geleverd aan het streven te komen tot democratische instituties en parlementen in het gehele door de OVSE bestreken gebied.

Spreker had hiervoor waardering en nodigde de assemblee uit op dit punt actief te blijven.

Wat het besluitvormingsproces binnen de OVSE betreft heeft de assemblee al enige malen tot verandering van de consensus-regel aangedrongen.

Hoewel minister Geremek alle begrip voor dit streven had, wilde hij de zaak toch in een breder verband plaatsen. De consensus-regel is inderdaad een zwak punt, dat soms tot vertraging leidt en handelen in de weg staat.

Wanneer de regeringen van de meer dan 50 lidstaten echter met consensus een besluit nemen, is dat, zei spreker, een krachtige en effectieve beslissing met groot politiek gewicht. Voorts draagt het voortdurende overleg, dat nodig is om consensus te bereiken, bij tot meer wederzijds begrip.

In 1992 is in Praag afgesproken dat in gevallen van kennelijke, flagrante en niet-ongedaan gemaakte schendingen van OVSE-verplichtingen een beslissing kan worden genomen bij afwezigheid van de desbetreffende lid-staat. Deze wijze van besluitvorming is nog steeds in discussie omdat, bij voorbeeld in het voormalige Joegoslavië, de resultaten niet altijd zonder meer duidelijk zijn.

En verder is er het Moskou-mechanisme, dat een klein aantal landen in staat stelt een individueel land te doen antwoorden op beschuldigingen van het niet-nakomen van verplichtingen.

Dit mechanisme is nog niet gebruikt.

Ook kunnen lidstaten hulp vragen van de OVSE bij het ophelderen van wat normaliter beschouwd wordt als een interne aangelegenheid. Tenslotte merkte spreker op dat een troika tot ontwikkeling komt, bestaande uit drie ministers van buitenlandse zaken en de secretaris-generaal.

Na zijn inleiding heeft minister Geremek vragen beantwoord. Vervolgens hebben de secretaris-generaal, Aragona, de directeur van het Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), Stoudmann, de Hoge Commissaris voor de Nationale Minderheden, Van der Stoep, de vertegenwoordiger inzake de vrijheid van de media, Duve, en de coordinator van economische en milieu-activiteiten, Price, kort gesproken.

De vergadering is toegesproken door de voorzitter van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa, mevrouw Fischer, de penningmeester van de Noord-Atlantische Assemblee, Sir Geoffrey Johnson-Smith, en de vice-voorzitter van de WEU-assemblee, de heer Davis.

De assemblee kent jaarlijks een prijs voor journalistiek en democratie toe aan journalisten die de beginselen van de OVSE op het gebied van mensenrechten en democratie bevorderen.

Dit jaar is deze prijs toegekend aan de heer Garton Ash. De prijs bedraagt USD 20 000.

Donoren van de prijs zijn Den Berlingske Fond (Denemarken), Bertelsmann AG (Duitsland), Bonnier (Zweden), Southern Inc en Hollinger Inc (Canada) en Schibsted ASA (Noorwegen).

Commissies

In de drie Commissies zijn de rapporten ^{*1} en ontwerp-resoluties besproken die door de rapporteurs (Commissie voor politieke zaken en veiligheid: de heer Hastings (Verenigde Staten), Commissie voor economische aangelegenheden, wetenschap, technologie en milieu: mevrouw De Zulueta (Italië), Commissie voor democratie, mensenrechten en humanitaire aspecten: mevrouw **Roethof**) waren voorbereid. Thema van de rapporten was de ontwikkeling van de structuren, instellingen en vooruitzichten van de OVSE.

Overeenkomstig het besluit van het standing committee is in de commissie voor politieke zaken en veiligheid ook gesproken over Kosovo. Vertegenwoordigers van het federale parlement van Joegoslavië en van de heer Rugova, de president van de «republiek Kosovo», waren in de vergadering aanwezig. De commissie heeft hen in de gelegenheid gesteld het woord te voeren. De leden van het parlement in Belgrado hebben er echter van afgezien te spreken; een vertegenwoordiger van de heer Rugova heeft wel gesproken en vervolgens vragen beantwoord.

In de commissie voor economische aangelegenheden, wetenschap, technologie en milieu is ook over een economisch handvest voor de assemblee gesproken.

¹ Met * aangeduide documenten zijn in het Engels beschikbaar bij de Griffie voor de interparlementaire betrekkingen.

Plenaire vergadering vrijdag

De penningmeester heeft verslag gedaan over het afgelopen jaar en de ontwerp-begroting voor 1999 toegelicht. Hij wees er onder meer op dat zes landen 54 % van de begroting bekostigen en 23 landen minder dan 0,25 %.

De begroting voor 1999 valt hoger uit omdat tolken en vertalers voor de zitting in Sint Petersburg niet lokaal kunnen worden gehoord maar van elders moeten komen. De vergadering heeft met de ontwerp-begroting ingestemd.

De secretaris-generaal van de assemblee heeft aan de vergadering verslag gedaan over de activiteiten van het secretariaat in het afgelopen jaar. Hij heeft onder meer melding gemaakt van de detachering van de heer Jooren bij het secretariaat voor een periode van drie jaar, en hij sprak daarvoor zijn erkentelijkheid jegens de Nederlandse regering uit.

Na de discussie in de commissie voor politieke zaken en veiligheid is de kwestie Kosovo in de plenaire vergadering besproken. Namens de Nederlandse delegatie heeft de heer **Gabor** eraan herinnerd dat voorkomen beter is dan genezen. Dat vraagt dat we op tijd handelen, maar de geschiedenis leert dat we dat zelden doen. De prijs van te laat handelen is in Bosnië zeer hoog gebleken: moord op grote aantallen onschuldige burgers, duizenden mensen gedwongen hun huizen te verlaten, grote schade aan de gemeenschap. Kosovo biedt vandaag de dag hetzelfde beeld.

Spreker wilde de territoriale integriteit van de federale republiek Joegoslavië niet aantasten en hij veroordeelde iedere vorm van terrorisme van welke zijde ook. Hij deed wel een beroep op de autoriteiten in Belgrado de individuele en collectieve mensenrechten van de Albanen in Kosovo te respecteren.

Geen staat had het recht ongewapende burgers te vermoorden, ze uit hun huizen te verdrijven en hun bezittingen te verwoesten. Indien een staat onschuldige burgers terroriseert, hebben die burgers het recht zich met alle middelen te verdedigen. Wanneer een staat die burgers systematisch en voortdurend met geweld bedreigt, is het de plicht van de internationale gemeenschap die burgers te beschermen. Daarbij mogen geen middelen bij voorbaat worden uitgesloten. Natuurlijk is het zoeken van een politieke oplossing de eerste prioriteit en gaf spreker er de voorkeur aan te handelen met een mandaat van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties.

Maar wanneer de diplomatie faalt, moet worden gehandeld. Dat was ook de achtergrond van het Nederlandse amendement, de fungerend voorzitter te vragen in de komende weken aan de ministerraad een voorstel te doen de NAVO te mandateren geëigende maatregelen te nemen om de burgerbevolking in Kosovo te beschermen. Indien de Veiligheidsraad niets zou willen doen, zou de EU moeten voorkomen dat de Bosnië-tragedie zich in Kosovo herhaalt.

De vorige voorzitter van de Nederlandse delegatie, wijlen Maarten van Traa, zou over een situatie als deze hebben gezegd niet te geloven in diplomatie zonder einde. De Nederlandse delegatie was niet bereid de verantwoordelijkheid voor onnoemelijk lijden van onschuldige burgers te aanvaarden. Nooit meer een lijdensweg als in Bosnië, aldus de heer Gabor.

Aan het slot van het debat heeft de vergadering ingestemd met de door de commissie voor politieke zaken en veiligheid voorgelegde ontwerp-resolutie inzake Kosovo.

Gesproken en gestemd is over de ontwerp-slotverklaring; deze bestond uit de ontwerp-resoluties, besproken en geamendeerd in de drie commissies. Na stemming per paragraaf is de slotverklaring * aangenomen.

Tenslotte heeft de vergadering in een aantal bestuursvacatures voorzien. Mevrouw Degn (Denemarken) is bij gebrek aan een tegenkandidaat zonder stemming gekozen tot voorzitter van de assemblee. Mevrouw De Zulueta (Italië) en de heren Enerem (Turkije) en Hoyer (Verenigde Staten) zijn voor een periode van drie jaar tot vice-voorzitters van de assemblee gekozen.

De voorzitter van de delegatie,
Gabor

De griffier van de delegatie,
Van Waasbergen